

Kanun: İŞ KANUNU

Esas No:1991/1907 Karar No: 1991/168

Merci: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Tarih: 03/04/1991

Özü : 13 YAŞINDAN ÖNCE ÇALIŞMAYA BAŞLAYAN KÜÇÜĞÜN 13 YAŞINA KADAR OLAN HİZMETİ İŞ KANUNUNUN KAPSAMI DIŞINDADIR. BU NEDENLE BU SÜRE İÇİN İŞÇİLİK HAKLARI İSTENEMEZ.

DAVA : Taraflar arasındaki "ihbar ve kıdem tazminatı ve fazla mesai ücreti"ne ilişkin davadan dolayı yapılan yargılama sonunda; Adana 1. İş Mahkemesince davanın kısmen kabulüne dair verilen 16.4.1990 gün ve 1985/997-1990/354 sayılı kararın incelenmesi davalı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 9. hukuk Dairesinin 8.11.1990 ün ve 7464-11901 sayılı ilamı ile; (...Mahkemece, davacının 1975-1985 yılları arasındaki çalışması işçilikte geçmiş gibi kabul edilerek hüküm tesis edilmiş ise de, davacının 1966 doğumlu olduğu 1975 yılında 9 yaşında bulunduğu görülmektedir. 1475 sayılı İş Kanununun 67. ve 80. maddeleri de dikkate alınmak suretiyle 13 yaşından sonraki hizmetlerinin değerlendirilerek hüküm kurulması gerekirken 13 yaşını doldurduğu tarihten önceki sürenin hesaplara dahil edilmesi doğru değildir..) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir. Temyiz eden : Davalı vekili.... Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

KARAR : Davacı, davalıya ait işyerinde 13.6.1975 tarihinden beri çalışmakta iken 13.4.1985 tarihinde hizmet akdinin haksız feshedildiğini ileri sürerek ihbar ve kıdem tazminatı ve fazla mesai ücreti olarak toplam 709.000 nin davalıdan tahsiline karar verilmesini istemiştir. Davalı, davacının iddia edilen dönemde değil, 10.7.1984-31.3.1985 tarihleri arasında işyerinde çalıştığını istenen hakların dayanaksız olduğunu, zamanaşımına uğradığını, davacının yaşı itibariyle işçi sayılamayacağını savunmuştur. Öncelikle belirtmek gerekir ki, 1966 doğumlu olan davacı, hizmet sözleşmesinin sona erdiği 13.4.1985 tarihinde 19 yaşında olup 13 yaşından sonraki çalışması üç yıldan fazladır. Bu durumda, ihbar tazminatının sekiz hafta üzerinden hesaplanması gerekeceği taştışmasıdır. Öte yandan fazla mesai ücreti zamanaşımı defî dikkate alınarak davacının 13 yaşını doldurduktan sonraki 28.6.1980-13.4.1985 tarihleri arasındaki süre için hesaplanmıştır. Özel Dairece bu maddi ve hukuki olgular gözönünde tutularak yerel mahkeme kararının ihbar tazminatı ve fazla mesai ücretine ilişkin bölümü, ilamın 1. bendi kapsamına alınmış ve dolayısıyla bu hak türleri bozma kararı dışında bırakılmıştır. Yerel Mahkeme kararının sadece kıdem tazminatına ilişkin bölümü usul ve yasaya aykırı bulunarak bozulmuştur. Belirtilen nedenlerle direnme kararında ihbar tazminatı ve fazla mesai alacağı ile ilgili açıklamaları dosya içeriğiyle bağdaşmamaktadır. Bu durumda yerel mahkeme ile Özel Daire arasındaki uyumsuzluk; sadece kıdem tazminatının hesabında 13 yaşından önceki çalışmaların değerlendirilip değerlendirilmeyeceği noktasında toplanmaktadır. 7.11.1982 günlü 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, önceki 1961 Anayasası gibi, güçsüzlerin ve çocukların korunması için, Devleti gerekli tedbirleri almakla yükümlü tutmuştur. 25.8.1971 günlü, 1475 sayılı İş Kanununda, bu Anayasal buyruk doğrultusunda küçüklerin beden ve ruh sağlığını koruyucu ayrıntılı kurallara yer verilmiştir. Gerçekten anılan yasanın 67. maddesinin

birinci fıkrasında 15 yaşından aşağı çocukların çalıştırılmaları yasaktır biçiminde genel ilkeyi koyduktan sonra ikinci fıkrasında Ancak, çocukların sağlık ve gelişmelerine, okul veya mesleki eğitim ve mesleğe yöneltme programlarına devamlarına yahut öğrenimden faydalanma kabiliyetlerine zarar vermeyecek nitelikteki hafif işlerde 13 yaşını doldurmuş çocukların çalıştırılmaları mümkündür hükmüne yer verilmiştir. Görüldüğü gibi 67. madde, 15 yaşından küçüklerin çalıştırılmalarını yasaklamakla birlikte istisnai olarak hafif işlerde 13 yaşını doldurmuş çocukların çalışmalarına olanak tanımaktadır. Bu kurallara göre İş Kanunu, çalışma yaşının alt sınırını 13 olarak saptamıştır. Aynı yasanın 80. maddesinde de, 13 den 18 yaşına kadar çocukların doktor raporu olmadan çalıştırılmalarını yasaklamakta ve bunların en az altı ayda bir doktor muayenesinden geçirilmelerini kurala bağlamaktadır. Bu kurallara aykırı davranışlar için de, 100. maddede cezai yaptırımlar öngörülmüştür. Küçüklerin belli bir yaştan önce çalıştırılmaları yasağını koyan İş Kanununun bu kuralları koruyucu nitelikte olup, kamu düzeni ile ilgilidir. Bu kurallar uyarınca, 15 yaşından ve kimi koşullarda hafif işlerde 13 yaşından küçük çocuklarla hizmet sözleşmesi kurulması olanağı yoktur. Böyle bir sözleşme yapıldığı takdirde baştan itibaren geçersizdir. Anılan buyurucu kurallara aykırı biçimde yapılan bir hizmet sözleşmesinin ya da görülen hizmetin İş kanunu'nun kapsamı dışında kalması kaçınılmazdır. Böyle bir çalışmanın çıraklıkta geçmiş sayılması düşünülebilirse de, bunun için de yöntemine uygun biçimde çıraklık sözleşmesi düzenlenmesi zorunluğu vardır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, 931 sayılı İş Kanunu'nda olduğu gibi, 1475 sayılı İş Kanunu da 18 yaşını bitirmemiş çırakları kapsamına almamıştır. Bu nedenledir ki, 18 yaşına kadar çıraklıkta geçen sürenin, kıdem tazminatı hesabında gözönünde tutulması olanağı yoktur. Bu açıklamaların ışığı altında somut olay ele alınacak olursa; 1966 doğumlu olan davacı işyerinde çalışmaya başladığını iddia ettiği 1975 yılında 9 yaşındadır. 1975 yılından 13 yaşını doldurduğu 1979 yılına kadarki çalışması 1475 sayılı İş Kanunu'nun kapsamı dışında kaldığı için, bu dönemin kıdem tazminatının hesabında gözönünde tutulması mümkün değildir. Bu durumda, sadece 1979-1985 yılları arasındaki sürenin dikkate alınmasıyla yetinilmelidir. Bu itibarla Özel Daire bozma kararında gösterilen ve yukarıda açıklanan nedenlere göre Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken önceki kararda direnilmesi doğru değildir. O halde usul ve yasaya uygun bulunmayan direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ : Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü, ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında ve yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı HUMK.nun 429. maddesi gereğince **BOZULMASINA**, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine 3.4.1991 gününde oybirliğiyle karar verildi. ***